

Bu makaleye atıfta bulunmak için;

ÖZKAN, S. ve GÜLTEPE, M. (2017), “Bir İletişim Biçimi Olarak Evliliğin Kültürel, Siyasi ve Ekonomik Unsurları (Giresun Örneği)”, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4(1), 25-44.

Makalenin geliş tarihi: 21.02.2017

Makalenin kabul tarihi: 02.06.2017

BİR İLETİŞİM BİÇİMİ OLARAK EVLİLİĞİN KÜLTÜREL, SİYASİ VE EKONOMİK UNSURLARI (GİRESUN ÖRNEĞİ)*

CULTURAL, POLITICAL AND ECONOMIC ASPECTS OF MARRIAGE AS A COMMUNICATION FORM (GİRESUN SAMPLE)

Selfiye ÖZKAN

Doktora Öğrencisi, Giresun Üniversitesi, SBE, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, selfiyeozkan@outlook.com

Mustafa GÜLTEPE

Doktora Öğrencisi, Giresun Üniversitesi, SBE, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, mustafagultepe@hotmail.com

ÖZET

Kültür, bireyin içinde yaşadığı toplumun, inançları, değerleri, ekonomik siyasi düşüncelerini de kapsayan bir olgudur. Bu nedenle Levi-Strauss, kültürün uygar ya da barbar şeklinde tanımlanmasına karşı çıkmaktadır. Ona göre her kültür pratiğinin ait olduğu toplumda bir işlevi bulunmaktadır. Bu bağlamda kültür bireylerin ya da grupların tarihsel, ekonomik, sosyal ilişkilerini düzenleyen kurallar bütünüdür. Levi-Strauss “Akrabalık İlişkileri” adlı çalışması kapsamında evliliğin farklı boyutları incelenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada Levi-Strauss’un bu eserinden yola çıkılarak Giresun ilinde yaşayan 80 yaş üstü bireylerle görüşülerek evlilik ilişkilerinin iletişimsel, kültürel, ekonomik ve siyasi boyutları araştırılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kapsamında kodlama tekniği ile çözümlenmiştir. Kültürel bir unsur olarak evliliğin gerçekleşme sürecinde ne gibi uygulamalar olduğuna değinilerek bu uygulamaların işlevleri üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Evlilik Biçimleri, İletişim, Kültür.

ABSTRACT

Culture is a phenomenon that includes the beliefs, values, economic political thoughts of the society in which the individual lives. For this reason, Levi-Strauss opposes the definition of

* Bu makale Prof. Dr. Bayram Kaya danışmanlığında gerçekleştirilmiştir.

culture as civilized or barbarian. According to him, there is a function in society where every cultural practice belongs. In this context, culture is the whole of the rules governing the historical, economic and social relations of individuals or groups. The dimensions of marriage relations have been tried to be reached as a form of communication that Levi-Strauss has studied as a form of communication under the work "Relations of Relatives". The communicational, cultural, economical and political dimensions of marriage relations have been investigated by interviewing over 80 elderly people living in the province of Giresun in the concept of our research. The interview technique was used as a data collection tool in the research. The obtained data was analyzed by coding technique within content analysis method. As a cultural element, the applications of marriage in the realization process will be mentioned and the functions of these applications will be emphasized.

Keywords: *MarriageTypes, Communicatin, Culture.*

GİRİŞ

Smith'e göre toplumsal yaşamın şaşırtıcı ve benzersiz olaylar düzeyinin altında gizli mekanizmalar bulunduğu ve yüzeydeki görünür düzeni anlamak için daha derindeki düzeye bakmak gerekliliğini öne sürer. Ayrıca bu mekanizmalar sadece hazır ve etkili değil aynı zamanda örtülü düzeydedirler (Smith,2001: 96). Kültür, bireyin içinde yaşadığı toplumun içinde üretilen düşünce, davranış ve duygu kalıplarını düzenleyen kurallar bütünü olarak tanımlanabilir. Kültür, paylaşılan ve toplumun üyelerine aktarılan kurallar ve değerler bütünüdür. Marx, kültüre ilişkin şu düşüncüyü ifade etmektedir; *"İnsanların kim oldukları, toplumla nasıl ilişkilendirildikleri ve toplumsal deneyimlerini nasıl anlamlandırdıkları konusundaki bilinçleri, doğa ya da biyolojileri tarafından değil toplum tarafından üretilmektedir. Bilincimizi doğamız ya da bireysel psikolojimiz değil toplum belirlemektedir."* (Fiske,2015:298). Levi-Strauss ise kültürün bir anlam yaratma süreci olduğuna vurgu yapmaktadır. Levi-Strauss'a (1969) göre iletişim kadın iletişimi, mal ve hizmet iletişimi; bildiri iletişimi şeklinde gerçekleşmektedir. Bu bağlamda birinci düzeyin akrabalık ilişkilerini, ikinci düzeyin ekonomik ve siyasal ilişkileri, üçüncü düzey ise dilin alanına aittir. İletişimin bu üç düzeyinin de birbirleri ile bağlantılı olduğuna vurgu yapılmaktadır. Levi-Strauss için olduğu gibi Marx içinde bir yapı doğrudan görülebilir bir gerçeklik değildir. Her ikisi içinde insanlar arasında görülebilen ilişkilerin ötesinde bir gerçeklik düzeyi bulunmaktadır ve bu düzeyin işleyişinde sistemin altta yatan mantığı, görünen düzeyi açıklamanın aracı olarak alttaki düzeye odaklanmak gerekmektedir (akt; Ritzer, 2014:617). Bu bağlamda Levi–Strauss

evliliğin ve akrabalık ilişkilerinin zihnin bilinçdışı ve mantıksal yapısına odaklanır. Toplumsal yapıya odaklanarak evlilik ve akrabalık ilişkilerinin çözümlenebileceğini vurgulamaktadır.

1. TOPLUMSAL İLETİŞİM BİÇİMİ OLARAK EVLİLİK

Levi-Strauss'a (1969) göre tüm kültürler doğayı anlamlandırır ve bu anlamlandırma sonucunda ortaya çıkan anlamlar kendilerine özgü olsa da anlamlandırmanın biçimleri evrenselidir. Anlam yaratmanın özünü ikili karşıtlıklar oluşturmaktadır. İkili karşıtlıklar olarak ifade ettiği yapı, en saf biçimi ile evreni oluşturan birbirleri ile ilişki içinde bulunan ikili kategoriler sistemidir. Bu ikili kategoriler birbirleri ile uzlaşım halinde bulunan yapılarıdır. İkili karşıtlıkların inşası evrensel anlamlandırma süreçleridir. Levi-Strauss (1969), bu durumu insan beyninin fiziksel yapısının bir ürünü olarak görmektedir. Bu nedenle bu durumun bir kültüre ya da bir topluma özgü değil bir türe özgü olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda gece gündüzle, erkek kadınla, vb. anlam kazanmakta ve bu karşıtlıklar bir uzlaşımı ifade etmektedir (akt; Fiske,2015:225).Levi-Strauss (1969), yapısalcılığı daha genel olarak tüm iletişim biçimlerine uygulamayı amaçlamaktadır. Örneğin akrabalık sistemlerini iletişim sistemleri olarak kavramsallaştırmak ve böylece bunları yapısal çözümlenmelere uygun hale getirmeyi amaçlamaktadır. Örneğin, eşlerin alışverişi, kelimelerin alışverişi ile aynı biçimde çözümlenebilmektedir. Her ikisi de yapısal antropolojinin kullanılması ile araştırılabilecek toplumsal alışverişler olarak değerlendirilmektedir (akt;Ritzer,2014:616).İnsan toplumları, kadın ile erkek arasındaki ilişkileri cinsellik ve besin değişiminin ötesinde bir kurallar, normlar, değerler sistemine evlilik yoluyla bağlamıştır. Toplumlarda bu ilişkileri düzenleyen kuruma evlilik adı verilmektedir. Evlilik, başta soyun devamını sağlamak ve insan ihtiyaçları kapsamında temel cinsel ve iktisadî ihtiyaçları gidermek amacıyla erkek ile kadın arasında kurulan toplumun onayladığı birliktelik olarak tanımlanmaktadır. Evlilik, etnik olmayan tanımı kapsamında, iki ya da daha fazla sayıda insanın birbirlerine, çocuklarına ve birbirlerinin akrabalarına karşı hak ve yükümlülüklerini belirleyen ve kültürel birtakım yaptırımları olan birliktir. Birçok toplumda evli çiftler aynı ev halkının üyeleri olarak birlikte yaşasalar da bu durum bütün toplumlar için geçerli olmamaktadır. Çoğu kültürde evlilik bir kadın ve bir erkeğin arasında gerçekleşse de farklı evlilik biçimlerine de rastlanmaktadır. Bazı kültürlerde erkeğin birden fazla kadınla evlenmesine izin verilmektedir (Haviland vd.,2006:416). Evliliğin işlevlerinden biri eşler arasındaki işbirliğinin düzenleyici özelliğidir. Bütün toplumlarda evlilik kurumsallaşmış bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Evliliğin kurumsallaşmasına dayanak oluşturan temel etken insan yavrusunun uzun süreli olarak anneye ve ya babaya bağımlılığı olarak ifade edilmektedir. Dünyaya gelen insan yavrusu

yaşamının ilk 4 -5 yılı ve bunu izleyen 6 yılı içinde bakıma ihtiyaç duymaktadır. Çocuğun bakımının gerçekleştirilmesi ve güvence altına alınması evlilik aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Evliliğin iktisadi boyutu eşler arasındaki görev dağılımı ile belirlenir. Avcı-toplayıcı, tarım toplumlarında çoğunlukla erkek ile kadın arasında yapılan işbirliği ile kadın evde çocukların bakımı ile ilgilenirken erkek ise yiyecek gibi ihtiyaçları karşılamak için ev dışında çalışmakta ya da uzun süre avlanmak için evden uzaklaşmaktadır. Evliliğin bir diğer işlevi ise toplumda cinsel ilişkilerin düzenlemesidir. Toplumda kimin kiminle ilişki kurması gerektiği ya da kimler arasında cinsel ilişki kurulamayacağı evlilik aracılığı ile düzenlenmiştir. Kısaca evlilik bireyin topluma uyarlanmasına katkı sunmaktadır. Evlilik evrensel bir kurum olarak toplumlarda birtakım ilişkilerin düzenlenmesi, soyun devamlılığının sürmesi, kültür aktarımı gibi durumlara hizmet etmektedir (Barclay,2014:13). Levi-Strauss (1969), insanların birbirleri ile evlenebilirliği ile hayvanların yenilebilirliği arasında bir paralellik olduğuna değinmektedir. Ev hayvanlarının eti yenmez ve aile bireyleri de birbirleri ile evlenmezler. Bu kapsamda çiftlik hayvanları genelde yemek içindir, benzer şekilde insanlar da genellikle kendi kabileleri ve yakın çevrelerindeki kişilerle evlenmektedir. Tüm toplumlar yenilebilecek ve yenilemeyecek, avlanılacak ya da avlanılmayacak hayvanları belirlerler. Yenilebilir yabani hayvanlar avlandığında özel festival törenleri düzenlenmektedir. Benzer şekilde kabileler arasındaki evlilikler de siyasal işbirliği yapmak gibi özel durumları ifade etmektedir. (Fiske,2015:227). Levi-Strauss, evliliğin gerçekleşebilmesi için toplumsal birtakım kurallara değinerek evlilik ilişkilerini açıklamaya çalışmaktadır.

1.1. Evlilik Biçimleri ve Eş Seçimi

Evlilik biçimleri toplumdaki topluma oldukça farklı yapılar göstermektedir. Bu farklılaşmaların nedenleri, dinsel, iktisadi, coğrafi gibi birçok nedene bağlanmaktadır. Kişinin kendi grubu içinden bir kişi ile evlenmesine içevlilik denilmektedir. İçevlilikler çoğunlukla kuzen evlilikleri veya kişilerin mensup oldukları toplumsal tabaka ile sınırlamakta böylece grubun değerleri, kimliği gibi özellikler korunmaktadır. İçevlilik çoğunlukla grubu dışarı kapatıcı bir etkiye sahiptir. Grubun dışı kapatılmasının nedenleri, soy, kaynak, mülk gibi faktörlerin grup içinde kalmasını sağlamak ve grubun kimliğini korumayı amaçlamaktadır. Bir diğer evlilik türü ise dış evliliktir. Bu evlilik türünde içevlilikten kaynaklı grubun dışı kapalılığına karşı grubun dışı açılması ve farklı gruplarla aralarında akrabalık ilişkilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Günümüzde karmaşıklaşan toplumsal yapılar nedeni ile dış evliliklerin yaygın olduğu görülmektedir. Dış evliliğe tarihte Osmanlı padişahlarının farklı milletlerden kadınlarla evlenmesi ve siyasi anlamda da ilişkileri güçlendirmeyi amaçları örnek

gösterilebilir. Kültür bireyin kiminle evlenip evlenemeyeceğini belirlediği gibi bireylerin kaç kişi ile de evlenebileceğini belirlemektedir. Bu kapsamda farklı evlilik biçimleri ortaya çıkmaktadır. Bir erkeğin tek bir kadınla evlenmesi ya da bir kadının tek bir erkekle evlenmesine tekeşlilik (monogami) denilmektedir. Kadının ya da erkeğin aynı zaman dilimi içinde birden çok kişi ile evlenmesine çokeşlilik (poligami) denilmektedir. Bir erkeğin aynı süre içinde birden fazla kadın ile evlenmesine polijini, bir kadının aynı süre içinde birden çok erkekle evlenmesine de poliandri denilmektedir (Haviland vd.,2006:438).Kadının aynı süre içinde birden çok erkek ile evlenmesi olarak tanımlanan poliandri uygulamalarına çok az toplumda rastlanmaktadır. Bu evlilik modelini benimseyen toplumlar, Eskimolar, Hindistan, Polinezya, Marquesan Adasında yaşayan Tibetliler olarak bilinmektedir. Tibet toplumunda erkek çocuklara miras verilmediği ve ekilecek toprağın az olması sebebi ile erkek kardeşlerin tek bir kadınla evlenmesine müsaade edilmektedir (Barclay,2014:18).Bir başka evlilik biçimi de levirattır. Levirat, eşi ölen kadının kocasının erkek kardeşi ile evlenmesini ifade etmektedir. Bu evlilikle ilk doğan çocuğun ve doğacak olanların baba soyunu sürdürmesi amaçlanmaktadır. Bir diğeri de leviratın tersi olan sororattır. Karısı ölen erkeğin karısının kız kardeşi ile evlenmesine sororat adı verilmektedir. Burada amaçlanan çocukların bakımını anneye en yakın olan teyzenin üstlenmesi ve aileler arası akrabalık ilişkilerinin devamlılığının sağlanmasıdır. Bu evlilik biçimine ise Türkiye ve Polinezya’da görülmektedir (Bates,2009:290).Bir başka evlilik türü ise Yasa (1962) tarafından taygeldi evlilik olarak nitelendirilmektedir. Türkiye’de görülen çocuklu dul bir kadınla, çocuklu dul bir erkeğin evlenmesi ve bu çocukların evlendirilmesine de taygeldi evlilik denilmektedir (Balaman,2002:42-45). Bir erkeğin evlendiği kızın erkek kardeşine de kız kardeşini vermesine de berdel adı verilmektedir. Bu evliliğe dizi kardeş evliliği de denilmektedir. Çoğunlukla Türkiye’de Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da görülen bir evlilik türüdür. Bu evliliği başlık parası verecek ekonomik gücü olmayan aileler tercih etmektedir. Eş seçme biçimleri küçük ölçekli toplularda daha sınırlandırılmış iken daha büyük toplumlarda bu sınırlandırmaların düşük olduğu gözlenmektedir. Belirli gruplar, aileler, cemaatler, aşiretler içinde evlilikle ilgili seçimler belirli kurallar ile belirlenmekte ve evlenecek çiftler bu kuralları dikkate almak durumunda kalmaktadırlar. Topluluk içinde her bireyin evlenmesi gerektiği görüşü savunulmakta ve bu evlilikler, iktisadi, siyasi, dinsel birtakım kurallarla kısıtlanmaktadır. Tarımla ilgilenen toplumlarda toprağın parçalanmasını önlemek ve ekonomik kaygılar nedeniyle eşler genellikle içerden yani akrabalardan seçilmektedir.

Birçok toplumda evlilikle ilgili kararların alınması sürecinde ailenin onayı önem taşımaktadır. Bireylerin eş seçimlerinde çoğunlukla sosyal, ekonomik ve değerlerin benzeşmesi büyük önem taşımaktadır. Yine görücü usulü evliliklerde aileler arası bir karar mekanizması işlemektedir. Bu nedenle evlilikler çoğunlukla aile biriminin ekonomik ve siyasal getirilerine göre düzenlenmektedir (Haviland vd.,2006:442). Evliliklerde akraba evliliğinin tercih edilmesinde ise bazı faktörler etkili olmaktadır. Bunlar evlilikte istikrarın sağlanması, malın aile içinde kalması, kadının eşinin ailesine karşı akrabalık ilişkisi ile bağlanması ve daha itaatkar olması gibi faktörler olarak görülmektedir (Tezcan, 2003:46). Evlilik biçimleri görücü usulü, anlaşarak, kaçarak ve zorla kaçırılarak gerçekleşen evlilik olmak üzere çeşitlilik göstermektedir. Görücü usulü evliliklerde bireyler birbirlerini tanımazlar ya da tanısalar dahi evlilikle ilgili karar verici durumunda değildirler. Burada evliliğe karar veren unsur ailelerdir. Aileler çocukları adına karar vermekte ve onların geleceğini uygun aileyi seçerek garanti altına almaktadır. Kaçarak evlenme, kız ve erkeğin anlaşarak kaçmasını ifade etmektedir. Nişanlı çiftlerin kaçarak evlenmesinde ise nişanlılık süresinin uzaması ve bu süreçte kız tarafının nişanı bozabileceği endişesi etkili olmaktadır. Zorla kaçırma ise, bir kadının isteği olmaksızın bir erkek tarafından zor kullanılarak kaçırılması durumunu ifade etmektedir. Kız kaçırma olayının altında yatan birçok etken bulunmaktadır. Bunlar, aile içi geçimsizlikler, erkeğin düğün giderlerini karşılayabilecek ekonomik gücünün bulunmaması, köyler ya da gruplar arası kültürel, inançsal farklılıklar şeklinde sıralanmaktadır (Tezcan,2003: 50).

1.2. Evlilikte Yerleşme Biçimleri

Erkek egemen toplumlarda evlilik sonrası çoğunlukla erkeğin ailesinin veya erkeğin memleketine yerleşilmektedir. Daha çok babasoylu toplumlarda erkek tarafına yerleşirken (patrilokal), ana soylu toplumlarda ise kadın tarafına (matrilokal) yerleşilmektedir. Anasoylu toplumlarda görülen bir diğer yerleşme biçimi de dayı yerli yerleşme biçimidir. Bu yerleşme biçiminde evli çiftler kadının dayısının yanına yerleşmektedir. Erkeğin ya da kadının yerleşme yerlerini özgürce seçtikleri biçime ise ambilokal adı verilmektedir. Bir başka yerleşme biçimi de erkeğin ve kadının ailelerinde eşit biçimde kalmalarına çiftyerlilik adı verilmektedir (Bates,2009:293).

Levi-Strauss (1969), hem araştırma alanı üzerinde doğrudan yapılmış gözlemlerden, hem de çok geniş bir kaynakçadan yararlanarak, söylediği gibi aile ve evlilik ilişkilerini “şu ya da bu özel ekinin ya da insanın gelişiminin şu ya da bu evresinin buluşu durumuna getirecek her türlü tarihsel-coğrafyasal yorumdan kesinlikle uzak durarak Avusturalya’dan,

Çin'e, Hindistan'dan Amerika'ya, dışarıdan ve içeriden evlilik, tek eşlilik ve çok eşlilik olgularını en ince ayrıntılarına kadar gözden geçirir, kadın dolaşımının başlıca üç temel yapısını "iki yanlı", "baba yanlı" ve "ana yanlı" evlenmelerin tüm gerekçelerini ve açılımlarını ortaya koymaktadır (akt; Altuntek, 2006:52).

1.3. Bir Mübadele Biçimi Olarak Evlilik

Bir kadın ile bir erkeğin evliliğinde yalnızca bir eş değil aynı zamanda aileler (ebeveynler, kayınbiraderler, kayınvalideler, vs.) arasında oluşan yeni bir grup ortaya çıkmaktadır. Bir mübadele biçimi olarak evlilikle birlikte aileler arası bir akrabalık ilişkisi ve bağ ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda evlilik birçok toplumda aileler arası ittifakı sağlayan bir iletişim olarak değerlendirilebilir. Evlilik ilişkileri tarihsel bağlam içinde de bir siyasal iletişim sistemini ifade etmektedir. Bu bağlamda, 14. yy'ın ortalarında bugünkü Ordu ili Bayramoğlu Hacı Emir adındaki bir Türk Beyliğinin yönetiminde bulunmaktadır. Bu beylik bir Çepni beyliği olup o dönemde Giresun iline kadar uzanmaktadır. Bu beylik Trabzon imparatorluğuna düzenlediği akınlarla tehdit oluşturmaktadır ve bu bağlamda Trabzon imparatoru bu akınları önlemek için kızını Hacı-Emir'le evlendirmiştir. Bu durum evliliğin siyasal iletişimsel boyutuna bir örnek olarak gösterilebilir (Sümer, 1972:327).

1.4. Evlilik Prosedürleri ve Tören

Evlilik toplumlar için yeni bir aile kurma sürecini ifade ettiğinden ve aileler arası ittifakın kurulmasını sağladığından özel prosedürler ve törenlerle pekiştirilmiştir. Evlilik biçimleri kültürlere göre farklılık göstermektedir. Bunlar, evlenme öncesi yapılan kız isteme, nişan ve düğün gibi törenleri içermektedir. Evlilik ile ilgili prosedürler ilk olarak kız isteme olayı ile başlamaktadır. Öncelikle erkek tarafı kız evine haber göndererek hayırlı bir iş için geleceklerinin bildirir. Buna karşılık kız tarafının görüşü olumlu ise gelmeleri için haber gönderirler. Ailelerin bir araya gelmesi ile gerçekleşen bu süreç evliliğin ilk aşamasını ifade etmektedir. Ailelerin anlaşması sonucunda artık nişan sürecine geçilir.

Nişan kız ve erkeğin evleneceklerine işaret etmektedir. Çiftlere takılan yüzük bir sembol niteliğinde olup, bu kız ya da erkeğin birbirlerine olan sözünü ifade etmektedir. Nişan sonrası düğün tarihinin belirlenmesi ile artık son aşama olan düğün töreni gerçekleşmektedir. Düğün töreni kına gecesi ile başlamaktadır. Türk halk kültüründe kına üç şey için yakılır. Bunlardan birincisi kesilecek kurbana kına yakmaktır. Allah yoluna kurban edildiği için, ikincisi askere giden delikanlıya kına yakılmaktadır. Bu uygulama vatana kurban olduğunu ifade etme amacı güder. Üçüncüsü de gelinlere kına yakılmasıdır. Geline kına yakılır, çünkü gelinin ailesi kızını

gelenek ve göreneklerimize göre baba ocağından başka bir eve göndermekte, yeni evine ya da yuvasına kurban etmektedir. Kına aynı zamanda temizliğin, saflığın, iyi niyetin simgesi olduğundan geline kına yakma coşku ile kutlanır. Bu kutlama gününe kına gecesi denir. Anadolu’da gelinin gözyaşlarının bereketi artıracacağı düşüncesi de hakimdir; bu nedenle de kına gecesinde gelinin ağlaması için büyük çaba harcanmaktadır (Koşay, 1944:156-157).Yine kına gecesinde ya da düğün sonrası gelinin erkek evine girmesi sürecinde bereketi simgeleyen tohumlu bitkilerden kabak çekirdeği, pamuk çekirdeği, veya çerezler gelinin başından atılmaktadır (Çetin, 2008:189).

Koşay’a göre, Anadolu Türk düğünlerinde, Antik Yunan’da olduğu gibi, bereketi temsil eden ya da en azından bereketle ilişkili maddelerle yapılan yemeklerin yenmesi gelin ve damadın evliliklerini bereketlendirmek, onların sahip oldukları bereketi davetli olan halka dağıtmak yaymak amacını taşımaktadır. Bu bağlamda düğün yemeklerinde çoğunlukla buğday, tahıllar, pirinç gibi ürünler kullanılmaktadır (Koşay,1944:244).

2.ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Bu araştırmada nitel veri toplama tekniklerinden görüşme tekniği ile veriler toplanmıştır. Bu yöntemin kullanılmasının nedeni bireylerin deneyimlerine, tutumlarına, görüşlerine, şikâyetlerine, duygularına ve inançlarına ilişkin bilgi toplamada etkili bir yöntem olması olarak görülmektedir. Patton’a göre görüşme yöntemi ile bireylerin iç dünyalarına girerek onların bakış açılarının anlaşılmasına olanak tanınmaktadır (Patton, 1985: akt: Yıldırım ve Şimşek,2013:148). Bu anlamda görüşme yapılan kişilerin bakış açıları, görüşme esnasında sergilemiş oldukları tutum ve davranışlar bizim için önem taşımaktadır. Yapısal sistem olarak kültürün evlilik ilişkileri üzerindeki etkilerine, siyasi, ekonomik ve kültürel olarak cevap vermek amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, Giresun ilinde bulunan 80 yaş üstü evli kadın ve erkeklerle yapılan görüşmelere yer verilecektir. 80 yaş üstü bireylerle görüşülmesinin sebebi ise günümüzde geleneksel aile yapısında yaşanan değişiklikler ile birlikte bu bölgede uzun yıllar yaşayan aile üyelerinin kültüre ilişkin ortak deneyimlerine ulaşabilmektir. Görüşme sonucu elde edilen bilgiler analiz edilerek evlilikler aracılığı ile aileler arasında gerçekleşen prosedürler, törenler, hediyeler kültürel olarak birtakım anlamlara işaret etmektedir. Dolayısıyla bu süreç içinde kültürel ritüeller bir iletişim aracı olarak işlev görmektedir. Bu noktada kültür bir anlam yaratma ve bir iletişim faaliyeti olarak ifade edilebilir. Bu kapsamda amacımız Giresun ilinde gerçekleşen evliliklerin sosyo-kültürel, siyasi, ekonomik ve törensel özelliklerine bir açıklama getirebilmektir. Bu araştırmanın

literatüre katkı sağlayacağı ve gelecekte yapılan araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Araştırmanın soruları şu şekildedir;

Evliliğin kültürel boyutları nelerdir?

Evliliğin siyasi boyutları nelerdir?

Evliliğin ekonomik boyutları nelerdir?

Evliliğin kültürel, siyasi ve ekonomik boyutlarının aktarımında kullanılan törenler, ritüeller ve hediyeler iletişimsel olarak ne ifade etmektedir?

Araştırma sorularımızın ilk kısmı demografik sorulardan oluşmaktadır. İkinci kısımda sorduğumuz sorular ise açık uçlu sorular olarak hazırlanmış ve araştırmada yanıt aradığımız cevaplara yönelik sorulardan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında sorulan sorular doğrultusunda elde edilen verilerin analizi için içerik analizi yöntemi kullanılacaktır. İçerik analizinde amaçlanan toplanan verileri açıklayabilmek ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu yöntemle verileri tanıma ve verilerin içinde saklı olabilecek kodların ortaya çıkarılması ile derindeki yapılara ulaşmak amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek,2013:147).Araştırma soruları bağlamında kültürel, siyasi ve ekonomik kodlara ulaşılarak bu kodlar üzerinden veriler analiz edilecektir.

2.1. Araştırmanın Evreni

1835- 1940 yılları arasında Giresun kazası nüfus sayımlarına göre Müslüman ve gayrimüslim grupların demografik durumlarına ulaşılmıştır. Giresun merkezde bulunan beş mahalleden ikisi tamamı ile Müslüman Türk nüfustan, ikisi tamamen Hıristiyan nüfustan, bir tanesi ise Müslüman ve gayrimüslim nüfustan oluşmaktadır. 1835 nüfus kayıtlarına göre Giresun merkez nüfusunun 1.677 kişi olduğu görülmektedir. Nüfusun 934'ü Türk, 593'ü Rum, 150'si Ermeni halktan oluşmaktadır (Emecen ve Ayhan,2015:138). Ancak o dönemde Giresun ilinde bulunan Rum ve Ermeni nüfustan günümüze kadar gelen aileler bulunmadığından araştırmamıza Türk ailelerle görüşülerek devam edilecektir. Bu bilgiler doğrultusunda 1835-1840 nüfus kayıtlarında yer alan ailelerden günümüze kadar varlığını sürdüren ailelerle görüşmeler yapılacaktır. Araştırma evreninin bu yıllarda Giresun ilinde yaşayan bireyler arasından seçilme nedeni bu dönemlerden itibaren bu yörenin kültürel unsurlarını günümüze kadar getirmelerinden kaynaklanmaktadır. Günümüzde göç veren bir il konumunda olan Giresun'lu ailelerin büyük çoğunluğu il dışında ikamet ettiğinden her bir mahalleden üçer aile ile görüşülebilmektedir. Araştırma görüşme yapılan kişilerin bilgileri ile kısıtlıdır.

Tablo 1: Giresun Hacı Siyam Mahallesi, Kapu Mahallesi, Hacı Hüseyin Mahallelerinde İkamet Eden Müslim Halka Ait Nüfus Kayıtlarında Bulunan Aile Şecereleri

1	Hacı Siyam Mahallesi	Kaleiçi/ Kapu Mahallesi	Hacı Hüseyin Mahallesi
2	Kundakçioğlu	Topaloğlu	Karamustafaoğlu
3	Hacışeyoğlu	Muzıroğlu	Ömeryazıcıoğlu
4	Kamidoğlu	Alemdaroğlu	Aykudoğlu
5	Dayıoğlu	Eteksizyoğlu	Şimşiroğlu
6	Balcıoğlu	Eşelioğlu	Sarioğlu
7	Mollaoğlu	Karadağoğlu	Cerablıoğlu
8	Fezyioğlu	Kangioğlu	Köpekçioğlu
9	Hacıahmedoğlu	Karamehmedoğlu	Uzunoglu
10	Velioğlu	Mollahamzaoğlu	Kabaloğlu
11	Sarialioğlu	Aliyazıcıoğlu	Nefesoğlu
12	Haliloğlu	Kundakçioğlu	Yazıcıoğlu
13	Köseoğlu	Ayvazoğlu	Sarihocaoğlu
14	Himmetoğlu	Beyazidoğlu	Üzenoğlu
15	Karamustafaoğlu	Mısırlıoğlu	Himmedoğlu
16	Hasımoğlu	Hacımemişoğlu	Hatıboğlu
17	İstemezoğlu	Şehidoğlu	Alkanoğlu
18	Dedeoğlu	İmamoğlu	Kösemehmedoğlu
19	Beyazidoğlu	Kalpakçioğlu	Lazoğlu
20	Çolakhasanoğlu	Cüceoğlu	Küçükalioglu
21	Emirosmanoğlu	Arallıoğlu	Köroğlu
22	Külüköoğlu	Araboğlu	Espetoğlu
23	Delmecioğlu	Ahmedcanoğlu	Şahinoğlu
24	Mollaoğlu	Eskicioğlu	Menteşeoğlu
25	Lazoğlu	Sofuoğlu	Karamahmudoğlu
26	Osmanoğlu	Yazıcıoğlu	Limanlıoğlu
27	Topaçoğlu	Kabakçioğlu	Uzunoglu
28	Durmuşoğlu	Göksüzöoğlu	Ormancıoğlu
29	Karavelioğlu	Yetimoğlu	Balıkçızade
30	Tiryakioğlu	Kahyaoğlu	Paşalıoğlu
31	Ayvazoğlu	Çolakoğlu	Çilesizöoğlu
32	Şahanoğlu	Müezzinoğlu	Keşablıoğlu
33	Kabaoğlu	Ofluoğlu	Sofuoğlu
34	Çalıkoğlu	Kıralıoğlu	Çalıkoğlu
35	Karmilioğlu	Çilesizöoğlu	Sariosmanoğlu
36	Burkuloğlu	Hocaoğlu	Orduluoğlu
37	Çilesizöoğlu	Hamzaoğlu	Kıldıköoğlu
38	Dervişoğlu	Pasdurmacıoğlu	Beşelioğlu
39	Kürdoğlu	Poyrazoğlu	Beşiroğlu
40	Sağıroğlu	Hotmanoğlu	Sarimahmudoğlu
41	İbrahimöoğlu	Abdioğlu	Kürdoğlu
42	Sofuoğlu	Tacalıoğlu	Kuzanlıoğlu
43	Emiroğlu	Sarimehmedoğlu	Etmeççi
44	Hocaoğlu	Tonyalıoğlu	Topçuoğlu
45	Karamustafaoğlu	Hekimoğlu	Boşnakoğlu
46	Ahıskalıoğlu	İslamoğlu	Mındıköoğlu
47	Kumaşoğlu	Girdalcıoğlu	Veysoğlu
48	Tumanoğlu		Eşeoğlu
49	Padaroğlu		Erzurumluoğlu
50	Şalıkçioğlu		Değirmenci
51			Yuvasızöoğlu
52			Küçükalioglu
53			Kalmanoğlu
54			Cambazoğlu

Kaynak: Emecen F., Yüksel A. (2015), "Giresun Kazası Nüfus Defteri" Celepler Matbaacılık, Trabzon.

3.EVLİLİK SÜRECİNİN NASIL GERÇEKLEŞTİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞME SONUÇLARI

Görüşme yapılan bireylere öncelikle demografik sorular sorulmuştur. Daha sonra ise evlilik biçimleri, aileler arası tanıdıklık ilişkileri, evliliğe kimin karar verdiği ve bu süreçte ne gibi kültürel unsurların gerçekleştirildiğine ilişkin sorular sorulmuştur. Araştırma kapsamında görüşme yapılan bireylere ilişkin veriler aşağıda yer almaktadır.

D.oğlu, (Yaş 86):*Babam Akdağ fındıklıkla geçimini sağladı. İlkokulu bitirdim. Eskiden kızlar okutulmazdı. Eşim, Dervişoğlu ile görücü usulü evlendik. Kendisini tanırdım ama öyle bizim zamanımızda görüşüp konuşma olmazdı. Çünkü böyle şeyler ayıp sayılırdı. Eşimin babası ile babam arkadaşlardı ve her ikisi de fındıklık yaparlardı. Sonra bizi evlendirmeye karar vermişler. Beni istemeye geldiler, babamda olumlu gördü söz kesildi. Kız istemeye gelirken lokum getirilirdi. Sonra nişan yapıldı. Nişan kız evinde yapılırdı, nişan öncesinde kız evine erkek evinden bohça gönderilir. Bohçada gelin için elbise, çamaşırlar olur. Nişanda bu elbise giyilir ve artık yüzükler takılır, aileler bir araya gelirler. Nişanlılık süresi altı ay kadar sürdü. Nişanlı iken kurban bayramında süslü koç gönderilmişti. Nişanlı kız evine koç gönderilir ve koç geldiği gün kız evinin kapısında biraz bekletilir ve daha sonraki gün kesilir. Nişan sonrası düğün tarihi belirlendikten sonra artık düğün hazırlıklarına başlanır. Çeyizler hazırlanır. Kız tarafı yatak odası mobilyalarını alır. Aynı zamanda tabak, çanak, danteller, perdeler, kızın elişleri, çemberler gibi çeyizleri hazırlanır. Erkek evi de geline altın takardı ve bana hasır taktılar. Evlendiğimde ben 16, eşim 30 yaşındaydı. Eskiden askerlik uzun sürerdi bu sebeple erkekler daha geç evlenirlerdi. Kızlar bu yaşta evlendirilirdi. Eskiden 20 yaşında evlenmeyen kıza evde kalmış denirdi. Düğünümüz köyde yapıldı. Düğün pazartesi günü erkek evinden uğur kademe gelinmesi ile başladı. Pazartesinden itibaren davetliler kadem etmeye gelirlerdi. Çarşamba günü kına yakılırdı. Çarşamba günü erkek evinden gelen kadınlar gelinin kına elbisesi ile gelinliğini getirirdi. Çarşamba günü gelip kına elbisesini giydirip kına gecesi yapıldı. Kına gecesini kadınlar yapardı. O gece erkek evinde de erkek düğünü olurdu. Perşembe günü gelin almaya gelindi. Erkek evine giden gelinin başından bereketli olsun diye çerez, para atılır. Dua edilerek gelin erkek evine girer. Evlendikten sonra eşimin ailesi ile yaşamaya başladık. Eskiden ayrı eve çıkılmazdı, adetler böyleydi.*

K.oğlu (Yaş:88):*İlkokulu bitirdim. O zamanlar okuma yazma bilmek yeterli görülürdü. Babam E.oğlu, İran göçmenidir. İran'dan halı getirir, halıcılık yapardı. Eşim, K.oğlu, ortaokul mezunu ve babası ile birlikte Taşbaşın'da kahvehane işletirlerdi. Eşimle bir*

akrabalığım yok ama babalarımız esnaf arkadaşları. Eşim beni görmüş beğenmiş, bana haber göndermişti. Ben kendisiyle konuşmadım ama aracılarla haberleşirdik. Evlendiğimde 15 yaşındaydım. Eşim de 28 yaşındaydı, askerden geleli 2 sene olmuştu. Biz kaçarak evlendik. Babam İran göçmeni olduğundan aileler bu evliliği onaylamaz diye eşim beni kaçırdı. Kaçırılan kız geri gönderilmezdi. Düğün yapılmadı, çünkü kaçırılan kıza düğün yapılmaz. Babam bana çeyizde almadı ama annem sonradan yaptığım elişlerimi bana gönderdi. Evlendikten sonra eşimin ailesi ile oturduk. Zaten babası ile çalışırdı ve o zamanlarda ayrı eve çıkmak için diğer erkek kardeşin evlenmesi gerekirdi. Yinede ayrı gidilmezdi ancak ev dar ise o zaman büyük erkek kardeşi ayrı eve çıkarırlardı.

B.oğlu (Yaş:88):*İlkokul mezunuyum. Kız çocuklar bu kadar okula gönderilirdi. Babam K., fındıkçılık ve kayıkçılık yapardı. Büyük gemilerden limana yük ve yolcu taşırdı. Eşim Beyazitoğlu, ortaokul mezunu olup evin tek çocuğudur. Eşimin babası varlıklıydı, kira gelirleri vardı ve aynı zamanda belediye meclis üyeliği yapardı. Eşimle görücü usulü evlendik. Eşimin amcası ile benim halam evliydim. Halam eşimin ailesine beni önermiş. Onlarda beni görüp beğendiler ve istemeye geldiler. Ben evlendiğimde 15, eşim ise 32 yaşındaydı. İstemeye geldiler ve babam da onayladı. Nişanlılık çok sürmedi, birkaç ay sonra düğün yapıldı. Çeyiz olarak yatak odası, elişleri vs. çeyiz verildi. Erkek tarafı bana çift hasır taktı. Bunun yanında akrabalar da altın taktılar. Evlendikten sonra eşimin ailesi ile yaşadık. Zaten eşim tek çocuktü ve ayrı eve çıkma söz konusu olamazdı.*

S.oğlu(Yaş:86):*Ortaokul mezunuyum. Eşim D.oğulları'nın kızıydı. Aynı köylüydük ve aynı zamanda şehirde aynı mahallede oturuyorduk. Evlenmemiz görücü usulü oldu. Eşimin babası toptancı esnaftı. Benim babam S.oğlu, fındıkçılık yapardı. Eşimin babası ile benim babam arkadaşlardı ve bizim evlenmemizi uygun görmüşlerdi. Biz eşimle tanışırđık ama evlilik konusunda hiç konuşmadık. Eskiden böyle şeylere büyükler karar verirdi. Düğünümüz köyde oldu. Aynı köyden olduğumuz için köyde yaptık. Köy adetlerine göre yapıldı. Düğünde davul zurna çalınır, silahlar atılır. Misafirlere yemek ve içki ikram edilir. Erkekler düğün gecesinde içki içer eğlenir, sabaha kadar eğlence sürerdi. Evlilik sonrası bir süre büyüklerle aynı evde yaşadık ancak daha sonra küçük erkek kardeşimin evlenmesi ile birlikte babam evin yanına başka bir ev yaptırdı ve bizi oraya yerleştirdi.*

T.oğlu (Yaş:87):*Sadece ilkokula gittim. Sonra terzilik öğrendim. Babam K., Giresun merkezde hamam işletmeciliği yapardı. Eşim T.oğlu ortaokul mezunu olup ayakkabıcılık yapardı. Eşimin babası hayatta değildi. Eşimle yakınlık derecemiz yoktu ama aynı mahallede senelerce komşuluk yaptık. Eşim askerden geldikten sonra amcası, yengesi ve annesi beni*

istemeye geldiler. İstemeye gelirken şeker getirdiler. Babam da uygun gördü ve o gece söz kesildi. Daha sonra nişanlandık. Nişan kız evinde yapılırdı, erkek evinden nişan bohçası geldi, içinde elbise ve gelin için çeşitli giyecekler vardı. Nişan gecesi yüzükler takıldı. Eşim askerden gelmişti ancak babası hayatta olmadığından düğün parası biriktirmesi ve bir işe başlaması gerekiyordu. Bu nedenle iki sene nişanlı kaldık. Evlendiğimizde ben 19, Eşim 28 yaşındaydı. Düğün erkek ve kız evlerinde geleneksel şekilde gerçekleşti. Erkek tarafı bana gelinlik, giysi, altın takılar taktılar. Bizde eşime ve ailesine bohçalar hazırladık. Bohçalarda kadınlara başörtü, lif, iç çamaşırı, dantelli havlular vs. gibi şeyler vardı. Erkekler de çorap, seccade, iç çamaşır, gömlek gibi şeyler koyduk. Gelin erkek evine geldiğinde geline pilav karıştırılır. Pilav karıştırmak bereket anlamında yani evimize bereket getir demektir. Gelin erkek evine geldiğinde aile büyükleri eşliğinde imam nikahı da kıyılır. Bizim zamanımızda birlikte oturulurdu. Hem kayınbiraderimde il dışında memurdu o nedenle kayınvalidem yalnız olduğundan onu bırakamazdık. Ayrı eve çıkma işi sonradan çıktı eskiden birlikte oturulurdu.

K.oğlu(Yaş:80):*İlkokulu bitirdim. Babam A.oğulların'dan aslen Giresun'un Alucra ilçesindedir. Giresun'da esnaflık yapardı. Eşimin babası K.oğlu da Alucra ilçesindedir. O da Giresun'da esnaflık yapardı. Babalarımız arkadaşlardı. Görücü usulü evlendik. Erkek evi haber gönderdi, hayırlı bir iş için geleceklerini bildirdiler. Babamda gelsinler diye haber gönderdi. Erkek evi aile büyükleri ile birlikte lokum ve kolonya ile geldiler. İşte o gece isteme oldu ve babamda uygun gördü. Aileler zaten birbirlerini tanımaktaydılar. Babalarımız aynı köyden oldukları için ve aynı mesleği de yaptıklarından oldukça yakın arkadaşlardı. Her ikisinin de aynı yaşta çocukları olarak bizi evlendirmek istediler. Kız isteme gerçekleşti ve bizi nişanladılar. Nişan öncesi erkek evinden nişan bohçası gelirdi. İçinde gelin için giysiler olurdu. Evlendiğimizde eşim ve ben 17 yaşındaydık. Köy adetlerine göre yapılan düğün üç gün üç gece sürdü. Günün koşullarında kız evi, bakır, kap-kaçak, yatak, mutfak gereçleri gibi şeyler verildi. Erkek tarafı ise geline altın takardı. Evlendikten sonra kayınvalide ve kayınpederle oturulurdu. Evlendikten sonra eşim askere gitti. Askerlik uzun sürerdi. Eşim zaten babası ile birlikte esnaflık yapardı. Eskiden ayrı eve gelin gitmezdi.*

Y.oğlu (Yaş:85) :*Babam Y.oğlu Giresun'da terzilik yapardı. Eşim ile amca torunlarıyız. Evliliğimiz ikimizin isteği ile gerçekleşti. Eşimin babası da ayakkabıcılık yapmaktaydı. Eşim de babası ile birlikte ayakkabıcılık yapardı. Eşim beni istediğini ailesine söylemiş. Onlarda babama haber göndermişler, babamda uygun görmüş. Beni istemeye geldiler ve zaten yakın akrabaydık. O gece söz verildi ve sonrasında nişanlandık. Nişan kız evinde yapılırdı ve aile arasında yüzükler takıldı. Eşimle nişanlılığımız 4 yıl kadar sürdü. Nişanlılığımızın ilk yılında*

kurban bayramında telli, pullu süslenmiş bir koç gönderdiler. Geline koç göndermek o zamanlarda adetti. Nişanlılığın uzun sürmesi nedeni ile eşim beni kaçırdı. Kaçtığımız gece imam nikahı yapıldı ve sonrasında resmi nikah yapıldı. Evlendiğimizde ben 18 eşim 27 yaşındaydı. Kaçtığımız için düğün yapılmadı ama gelinlik giyinerek aile arasında fotoğraf çektirdik. Kaçtığım için çeyiz verilmedi ama yaptığım elişlerini dantelleri ve sandığıımı gönderdiler. Evlendikten sonra eşimin ailesi ile birlikte oturmaya başladık. O zamanlarda birlikte oturulurdu. Şimdiki gibi değildi.

A.oğlu (Yaş:89):*Babası Giresun'da esnaflık yapan K.dır. Eşim A.oğlu Giresun'un varlıklı ailelerinden olup kira geliri bulunmaktadır. Evliliğimizde akrabalık ilişkisi yoktur. Görücü usulü evlendik. Aileler birbirlerini tanırlardı. Eşimin ve benim babam Giresun'un varlıklı ailelerindendi. Beni istemeye aile büyükleri ile geldiler. İsteme sonrası babam sözümü verdi ve o gece söz kesildi. Sonra nişan için tarih belirlendi. Nişan kız evinde aile arasında gerçekleşti. Nişanda sadece yüzük takıldı. Nişanlı olduğumuz kurban bayramında bana eşim tarafından kınalı koç gönderildi. O zamanlar koç göndermek adetti. Düğün töreni geleneksel biçimde gerçekleşti. Erkek tarafı gelinlik, altın, hasır taktılar. Babam da çeyiz olarak yatak odası mobilyası, koltuk, elişlerimi, tencere, tabak vs. çeyizlerimi verdi. Evlilik sonrası aile büyükleri ile birlikte yaşamaya başladık. Evde kayınvalidem, kayınpederim, görümcem ve biz birlikte yaşadık. Zaten evimiz müstakil, bahçe içinde büyük bir evdi.*

P.oğlu (Yaş:82):*Ben ortaokul eşim ise ilkokul mezunu. Babam kahvehane işletmekte bende onunla birlikte bu işi yapmaktaydım. Evlendiğimde ben 24, eşim ise 17 yaşındaydı. Eşimle teyze çocuklarıyız. Yani benim annemle eşimin annesi kız kardeşler. Eşimle tanışırđık ama görücü usulü evlilik yaptık. Eskiden evliliğe aileler karar verirdi. Eşim H.oğullarından ve babasının mesleği de esnaflıktır. Ailelerimiz bizi evlendirmeye karar verdiler ve kız istemeye gittik. Kız istemeye şekerle gidilir ve kız evinde de kahve ikram edilir. İsteme olayı olumlu geçti ve o gece söz kestik daha sonra nişan için gün belirlendi. Nişan kız evinde olurdu. Nişan için kıza elbise, yüzük, ayakkabı gibi hediyeler alınır. Bunlar kız evine bir bohça ile gönderilir. Nişan gecesinde bu kıyafetleri giyinir. Nişan süresi 6 ay kadar sürdü. Sonra düğün gününü belirledik. Düğünümüz köy düğünüydü, davullar, zurnalar çalınır, erkek evinde silahlar atılırdı. Düğüne gelen misafirlere yemek verilir, birlikte eğlenilir. Kız evinde de kına gecesi düzenlenir. Kınanın ertesi günü erkek evi gelini almaya davul, zurna ile gider. Gelini alıp gelince dua edilerek gelin ve damat içeri girerler. Evlendikten sonra ailemle oturmaya başladık. Bir süre oturduktan sonra küçük erkek kardeşimin evlendi. Kardeşim evlenince babam bizi başka bir eve yerleştirdi.*

4.BULGULAR

4.1. Demografik Bilgilerin Analiz Edilmesi

Tablo 2. Araştırmaya Katılanların Demografik Bilgileri

Cinsiyet	Eğitim Durumu	Eşler Arası Tanıdıklık	Evlenme Biçimleri
Kadın=7	İlkokul=6	Kuzen Evliliği=2	Görücü Usulü=7
Erkek=2	Ortaokul=3	Komşuluk=4	Kaçarak=2
		Aile Meslektaşlığı=3	

Araştırmamıza katılan kişilerden 7'si kadın, 2'si erkeklerden oluşmaktadır. Eğitim durumlarına bakıldığında ise 7'si ilkokul, 2'si ortaokul mezunudur. İlkokul mezunu olanların 6'si kadın 1'i erkek, ortaokul mezunu olan 2 kişi erkeklerden oluşmaktadır. Bu veriler doğrultusunda kadınların ilkokul eğitiminden sonra, erkeklerinde ortaokul eğitimi sonrası eğitim almadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Eşler arası akrabalık ilişkilerine bakıldığında, 1' kuzen evliliği, 1'i amca torunları, 4'ü komşuluk 3'nün ise babaları aynı meslek grubundan olmakla birlikte yakın arkadaşlık ilişkisi de bulunmaktadır. Evliliklerde genellikle tanıdıklık ilişkisinin ön plana çıktığı görülmektedir. Evlilik biçimlerine bakıldığında, 2'si kaçarak, 7'i ise görücü usulü evlilik yapmışlardır. Görüşülen bireylerin çoğunluğunun görücü usulü ile evlendikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Görüşmeler sonucu kişilerin verdikleri bilgiler doğrultusunda bir takım ortak kodlara ulaşılmıştır. Toplumsal yaşam içinde bireylerin benimsemiş olduğu kültürel öğeler yaşamın her alanında kendini göstermektedir. Araştırma kapsamında ulaşılan ortak kodlar aşağıdaki tabloda sınıflandırılmıştır.

4.2. Paylaşılan Kültürel Kodların Sınıflandırılması

Görüşme yapılan bireylerde elde edilen veriler doğrultusunda paylaşılan ortak kodlar anlamlarına göre sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma işlemi kavramsal çerçevede belirtilen unsurlar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bireylerin vermiş olduğu bilgiler aşağıdaki gibidir.

Tablo3. Araştırma Kapsamında Ulaşılan Kodların Sınıflandırılması

Evlenme Biçimi	Evlilikte Tanıdıklık	Evlilikte Karar Verici	Törenler/ Ritüeller	Çeyiz	İnançlar
Görücü Usulü Kaçarak Tanışarak	Akraba Komşuluk Meslektaşlık	Baba Anne Kadın Erkek	Kız isteme Nişanlanma/yüzük Kına gecesi Kına yakma Düğün Altın takma Gelinin başından çerez, şeker atmak	Yatak odası/ Yatak/yorgan Bakır kap/ kacak El işleri Altın/Hasır	Kurban Bayramı/ Koç

Bu bağlamda Giresun ilinde evliliklerin görücü usulü evlilik ve gönüllü kaçarak gerçekleştiği zorla kaçırma evlilikler olmadığı görülmektedir. Evliliklerde ailelerin etkili bir rolü olduğu ve karar mekanizmasının ise baba olduğu görülmektedir. Burada karar verici olarak ailenin ön plana çıkmasının nedeni çocuklarını garanti altına alma ve kendi toplumsal grubundan bireylerle evlendirme isteği olarak görülmektedir. Yine akraba evliliklerine de rastlanmaktadır. Bu evlilikler kuzen evliliği şeklinde gerçekleşmektedir. Bu evlilik biçimi ile aileler arası ilişkilerin, bağlılığın ve ekonomik bağların güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Evliliklerde törenlere ve inançlara önem verildiği görülmektedir. Evlilik ilk olarak kız isteme olayı ile başlamaktadır. Kız istemeye hediye olarak şeker, lokum gibi tatlılığı simgeleyen hediyelerle gidilmektedir. Toplumda “Tatlı yiyelim tatlı konuşalım” sözü bu hediyein içeriğini açıklamaktadır. Nişan töreninde ise çiftlere yüzükler takılmaktadır. Yüzük bir işaret bir sembol niteliğinde toplumsal bir anlamı ifade etmektedir. Kız ve erkeğin artık birbirlerine sözü olduğu birbirlerine ait oldukları belirtilmektedir. Nişanlı kıza gönderilen kurban, erkek tarafının gelinlerine verdikleri değeri ifade etmekle birlikte erkek tarafının ekonomik durumunun da bir göstergesi niteliğindedir. Düğün sürecinde gördüğümüz kına yakma adeti saflığı temizliği ve gelinin ağlaması ile akan gözyaşları bereketi sembolize etmektedir. Düğün hediyelerinde altın tercih edildiği görülmektedir. Altın takılması ailenin hem ekonomik durumuna işaret etmekle birlikte aynı zamanda da daha sonra bozduurulduğunda evli çiftlere ekonomik katkı sağlamaktadır. Erkek evine gelen gelinin başından çerez- fındık ve şeker atıldığı görülmektedir. Tarım topluluğunun ifadesi olarak, üretilen ürünün gelinin başından saçılması bereketli olması dileğine vurgu yapmaktadır. Geline verilen çeyizlerin içeriğine baktığımızda elişleri ve dantellerden bahsedilmektedir. Elishleri ve dantelleri çok olan kız becerikli, hamarat olarak nitelendirilmektedir. Kıza verilen çeyizler kızın babasının maddi durumunun da göstergesidir. Kıza verilen çeyizlerin içeriğine baktığımızda genellikle ev içinde kullanılacak eşyalar olduğu dikkat çekmektedir. Bunun nedeni ise toplumsal olarak kadının ev içi işlerden sorumlu olduğu ev dışı işlerden ise erkeğin sorumlu olduğu sonucuna ulaşılabilir. Evlilik sonrası eşlerin yerleşmeleri baba yanlı ve geniş aile biçimindedir. Bu dönemde gerçekleşen evliliklerde geniş aile tercih edilmektedir. Toplumsal olarak çiftlerin başka bir evde yaşamaları hoş karşılanmamaktadır. Burada yerleşmelerin geniş aile biçiminde olma sebepleri, tarıma dayalı bir üretim sistemi ve erkeğin baba mesleğini devam ettirmesidir.

Elde edilen kodlar evlilik ilişkilerinin kültürel, ekonomik ve siyasi işlevleri doğrultusunda aşağıdaki tabloda sınıflandırılmıştır. Burada bir iletişim biçimi olarak evlilik

sürecinde gerçekleştirilen uygulamaların, törenlerin her birinin birer işleve sahip olduğu görülmektedir.

4.3. Kültürel, Ekonomik ve Siyasi Kodlar

Görüşme yapılan bireylerin anlamlandırmaları doğrultusunda Tablo 3’de belirtilen kodların kültürel, ekonomik ve siyasi olarak birtakım anlamlara işaret ettiği görülmüştür. Bu kapsamda ikinci bir gruplandırma sonucunda elde edilen kodlar aşağıdaki gibidir.

Tablo 4: Kültürel, Ekonomik ve Siyasi Kodların Sınıflandırılması

Kültürel Kodlar	Ekonomik Kodlar	Siyasi Kodlar
Evlilik biçimleri Çeyiz Törenler/ Ritüeller Dinsel inançlar	Çeyiz Altın Kurban	Evlilikte Tanıdıklık Akrabalık İlişkileri

Elde ettiğimiz veriler kapsamında bir iletişim biçimi olarak evliliğin kültürel, ekonomik ve siyasi açıdan bir takım işlevleri olduğu, kültürel olanın ekonomik olan unsurlarla ve aynı zamanda siyasal unsurlarla bağlantılı olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Kültür bir anlam yaratma sürecini ifade etmektedir. Bu anlamlar belirli davranışlar, tutumlar, ritüeller ve sembollerle ifade edilmektedir. Kültürel yapı içinde evliliğin bir iletişimsel sistem olduğu görülmektedir. Levi-Strauss’un (1969) belirttiği gibi toplumsal yapı, toplumda bulunan somut ilişkilerin arkasında bulunan soyut olaylara ulaşılarak anlaşılabilir. Bu bağlamda toplumsal yapı içinde evliliğin kültürel, siyasi ve ekonomik anlamda birtakım işlevleri içinde barındırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Evliliğin kültürel işlevi törenler, ritüeller ve inançlar, ekonomik işlevi, çeyizler, takılan verilen hediyeler, siyasi işlevi ise aileler arasında bir uzlaşım ve akrabalık ilişkilerinin düzenlenmesi şeklindedir. Kültür statik değil dinamik bir süreçtir. Kültürel yapı, tarihsel, ekonomik ve siyasi koşullar ekseninde bir takım değişiklikler göstermektedir. Toplumda üretim ve yönetim biçimlerinin değişmesi ile birlikte kültürde de değişimler yaşanabilmektedir. Evlilik sürecinde yapılan törenlere bakıldığında kadının erkeğin evine gelmesi şölenlerle kutlanmakta ve kadın kültürel yapı içinde bereketle ilişkili kavramlarla birlikte anılmaktadır. Görüldüğü gibi kadınlar hane içi üretimden yani çocuk doğurmak ve doğan çocukların yetiştirilmesi ile yükümlüdür. Kadının ev dışı çalışıp para kazanma gibi yükümlülüğü bulunmamaktadır. Ev dışı işlerde erkekler çalışmakta ekonomik sorumluluk erkeğin görevidir. Bu durumda evliliğin ekonomik bir işbölümünü ifade ettiği göstermektedir. Ailenin kurulması sürecinde evliliğe karar verenlerin aile büyükleri ve çoğunlukla da baba olduğu görülmektedir. Evlenecek kişiler burada söz

sahibi değildirler. Burada ailenin devamlılığının koruyucusu aile büyükleri olarak görülmekle birlikte bu durum ataerkil yapıya işaret etmektedir. Görüşmeler kapsamında ulaştığımız bilgiler doğrultusunda evliliklerin aynı sosyo-ekonomik gruplar arasında gerçekleştiği ve akrabalık ilişkilerinin evliliklerde merkezi bir konumda olduğu görülmektedir. Akrabalık ilişkileri ve evlilik süreçlerinde bireyler arasında yaşanan her türlü etkileşimsel unsurun iletişimsel boyutunun olduğu ve her bir faaliyetin ya da davranışın bir anlama işaret ettiği görülmektedir. Bu anlamlar bütünü ortak bir algıya işaret etmekle birlikte bir iletişim biçimi olarak işlev görmektedir.

Sonuç olarak, evlilik ilişkileri toplumsal bir iletişim sistemini ifade etmekte ve aynı zamanda ekonomik, siyasal ve kültürel bakımdan birbirleri ile ilişkili yapılara işaret etmektedir. Bu noktada toplumsal yapı içinde bireyler arası iletişim dil ile gerçekleştiği gibi birtakım törenler, semboller, davranış ve tutumlarla da gerçekleşmektedir.

KAYNAKLAR

- ALTUNTEK, S.(2015), “Yöntembilim Üzerine Antropolojik Okumalar” Dipnot Yayınları, İstanbul.
- BALAMAN, Ali Rıza (2002). Evlilik Akrabalık Türleri, Ankara: T.C Kültür Bakanlığı Yayınları.
- BARCLAY, H. (2014), “Efendisiz Halklar”, (Çeviren: Zarife Biliz), Sümer Yayıncılık, İstanbul.
- BATES, D. G. (2009), “21. Yüzyılda Kültürel Antropoloji – İnsanın Doğadaki Yeri”, Kolektif Çeviri, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- ÇETİN, C. (2007), “Anadolu Berket Kültü ve Anadolu Türk Köylüsü Seyirlik Oyunlarına Yansımaları”. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi. 46 (1), 189-210.
- EMECEN F.,YÜKSEL A., (2015), “ Giresun Kazası Nüfus Defteri” Celepler Matbaacılık, Trabzon.
- FISKE, J. (2015),“İletişim Çalışmalarına Giriş”, (Çeviren: Süleyman İrvan), Pharmakon Yayınevi, Ankara.
- HAVILAND, W.,PRINS, H., WALRATH, D., MCBRIDE, B. (2006). “Kültürel Antropoloji”, Çeviren: İnan Deniz ve Erguvan Sarioğlu, Kaknüs Yayınları, İstanbul.
- KOŞAY, H. Z. (1944), “Türkiye Türk Düğünleri Üzerine Mukayeseli Malzeme” Maarif Matbaası, Ankara.
- LEVI-STRAUSS, C.(2013), “Hepimiz Yamyamız”, (Çeviren: Haldun Bayrı) Metis Yayınları, İstanbul.
- MONAGHAN, J.,JUST P., (2007), “Sosyal ve Kültürel Antropoloji”, (Çeviren: Hakan Gür) Dost Yayınları: Ankara.
- ÖZBUDUN, S.,ŞAFAK, B.,ALTUNTEK N. S., (2007). “Antropoloji Kuramlar/ Kuramcılar”, Dipnot Yayınları: Ankara.
- SMITH, P. (2001), “Kültürel Kuram”, (Çeviren: Selime Güzelsarı) Babil Yayınları, İstanbul.
- SÜMER, F.(1972), “Oğuzlar (Türkmenler)Tarihleri-Boy Teşkilatı-Destanları” Ankara Üniversitesi Basımevi: Ankara.
- RITZER,G. (2014), “Sosyoloji Kuramları”, (Çeviren:Himmet Hülür) De-ki Yayıncılık: Ankara.
- TEZCAN, M. (2003), “Türk Kültüründe Kız Kaçırma Geleneklerinin Antropolojik Çözümlemesi”, Aile ve Toplum,Yıl: 5 Cilt: 2 Sayı: 6 Ekim-Aralık.
- YILDIRIM, A. ŞİMŞEK, H. (2013), “Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri”,Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- YASA, İbrahim (1962). “Taygeldi Ailesi”, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt: 17, Sayı: 2.
- YÜCEL, T.(2015), “Yapısalcılık”, Can Yayınları: İstanbul.

EK:**GÖRÜŞME FORMU**

Cinsiyet:	Yaş:
Eğitim Durumu:	Eşinizin Eğitim Durumu:
Evlenme Yaşınız:	Eşinizin Evlilik Yaşı:
Mesleğiniz:	Eşinizin Mesleği:

Eşinizin Mensup Olduğu Sülale:**Evlilik Öncesi Mensup Olduğunuz Sülale:****Annenizin Mesleği:****Babanızın Mesleği:****Eşinizle Yakınlık Dereceniz:****Evlenme Biçimi:** Görücü Usulü () Tanışarak () Kaçarak () Gönüllü Kaçma () Zorla Kaçırılma ()**Kız İsteme Olayı Nasıl Gerçekleşti ?****Nişanlılık Süresi Ne Kadar Sürdü. Niçin?****Düğün İçin Ne Gibi Hazırlıklar Yapılırdı?****Kadın ve Erkeğe Ne Gibi Çeyizler Verildi:****Düğününüz Nerede Gerçekleşti:****Evlendikten Sonra Nerede Oturmaya Başladınız. Niçin?**